FASİKÜL 27 – SAYFA 10
Çeviri: Çitlembik çeviri

ÖNCÜLER ÜLKESİ

Philip W. Ireland, Kraliyet Coğrafya Derneği üyesi,
M.A. (Oxford Üniversitesi),
Ph.D. Yönetişim Bölümü, Harvard Üniversitesi

Diyarbakır'ın ötesinde kalan illerde ve özellikle Çetinkaya ile Erzincan arasındaki bölgede binlerce Türk mühendisi kışın soğuğuna, yazın sıcağın aldırmadan çalışarak, nehirlerin üzerine köprüler inşa ederek, kayaları delip parçalayarak, dağları yamyassı ederek, tüneller açarak ve geniş bölgeleri dümdüz hale getirerek doğuya gidecek demiryolları için yer açmaktadır. Erzincan'a kadar olan bölümü tamamlanmış olan kuzey hattı, Çetinkaya'dan gelen hattı Erzurum'dan Rusya'ya uzanan hatta bağlayacaktır. Diyarbakır'ın ötesindeki hat Siirt yakınlarından geçecek ve ikiye ayrılacak, bir kısmı kuzeye, Tatvan'a ve Van'a uzanarak oradan İran sınırını geçerek Kotur'a giderken, diğer kısmı Irak sınırını geçerek Guvara'ya ulaşacak.

Çelikten raylar, daha önce lokomotif düdüğünü veya bir trenin gümbürtüsünü hiç duymamış vadilere ve dağlara döşenirken, Türk mühendislerinin ve işçilerinin verdiği bu emek ve arkalarındaki yönlendirici enerji, yazar için gözlemleme imkânı bulduğu yeni Türkiye'nin ruhunun, sınırları her yönde genişletmeye kararlı bir halkın sembolü haline gelmiştir.

Sınırlar, siyasi veya uluslararası hudutlardan farklı anlamlar da taşıyabilir. Siyasi açıdan *meum* ile *teum*[1] arasındaki ayrım hattı olabilirler ve genelde öyledirler de, ama sınırlar, ya eğitim imkânlarının yokluğundan, ya da belirli bir rejimin dayattığı kısıtlamalardan dolayı insan zihnini çevreleyen sınırlara da işaret edebilir. Osmanlı yönetiminin eğitim ve din sistemlerinin etkisi altında Türk zihni, dolayısıyla da Türk toplumu, belirli alanlar içinde tutsaktı ve bu alanların dışına çıkılması toplumsal ve dini açıdan tasvip edilmezdi.

Sınırlar, ekonomik veya kültürel açıdan geliştirilmiş olan ile henüz keşfedilmemiş ve geliştirilmemiş olan arasındaki ayrım hattı da olabilir. Örneğin geçen yüzyılda Amerikan sınırları, Amerikalı öncüler için genelde siyasi sınırlara değil, ufkun hemen ötesinde uzanan topraklara işaret ederdi, ekonomik ve toplumsal açıdan zengin ve cazip idiler, ama ulaşım dahil çeşitli imkânlar açısından gelişmiş değildiler. Amerikalı öncüler ilerledikçe gerileyen bu sınırlar bir gün nihayet siyasi sınırlarla örtüştü.

[1] (Latince) Meum ile teum: Benim ile senin.

Yeni Türkiye'de, geçmişte de günümüzde de bu tür sınırlardan çok bulunur, özellikle de ekonomi, endüstri ve eğitim açısından gelişmemiş olan bölgelerde. Atatürk'ün liderliğindeki Türk halkının amacı bu sınırları Türkiye'nin siyasi sınırları ile örtüşene kadar zorlamaktır, veya bir başka deyişle, Türkiye'nin her açıdan azami derecede gelişmesini sağlamaktır; dolayısıyla Türk halkının tamamı, en son Türk tarih teorilerine göre dünyanın en eski ırkının yaşadığı bu ülkenin öncüsü durumundadır.

Demiryolu işçileri sembolik olabilirler, ama etkinlikleri yeni Türkiye'nin belirli bir politikasını temsil eder; o da, ulaşımda gelişimi ekonomik, endüstriyel, toplumsal ve entelektüel açıdan gelişimin izleyeceğine dair bir tarih bilinciyle, ulaşım ağının geliştirilmesidir. Bu ulusun şansına, yeni Türkiye at arabası ve atlı posta çağını atlayarak buharlı ile içten yanmalı motor ve telsiz çağına hemen ulaşabildi.

Demiryolu ağının geliştirilmesinde hükümet, kesintisiz dostluk ilişkileri içinde olduğu Sovyet Rusya'sı ile olan sınıra ve karşılıklı dostluk ilişkileri içinde olup saldırmazlık anlaşmaları imzaladığı ve bu şartların son zamanlarda Sadabad Anlaşması ile yenilendiği İran ve Irak'la olan sınıra kadar ulaşma isteğini hiç gözden kaybetmedi.

Bu yeni demiryolları tamamlandığı zaman – ki bu hızla gidilirse bu çok uzak bir gelecekte olmayacaktır – Türkiye'nin tüm siyasi sınırları ile Ankara ve ülkenin diğer kesimleri arasında ilk defa doğrudan bir bağlantı kurulmuş olacak, dolayısıyla da ulusal birlik amacına destek sağlanmış olacaktır. Ayrıca, İran ve Irak hükümetleri de Türkiye ile olan sınırlarına kadar ulaşmasını planladıkları hatları tamamladıkları zaman, bu ülkelerin başkentleri arasında aktarmasız seferlerin mümkün olması gerekir. Bu aktarmasız seferlerin ayrıca, şu ana kadar sadece kara yoluyla mümkün olan ticari ilişkilerin ve bu Batı Asya ülkelerinin halklarının arasındaki dostane ilişkilerin gelişmesini sağlaması gerekir.

Türkiye'nin bu hatları inşa etmekte ve yabancılara ait hatları devletleştirmekte attığı adımlar, özellikle de ulusal sermaye elde etmekteki zorluklar göz önüne alınınca, büyük bir başarı olarak görülmelidir. 1923'de ülke içinde bulunan 4085 kilometre uzunluğundaki demiryollarının hiçbir kısmı hükümete ait değildi. Ocak 1938'de ise demiryollarının uzunluğu 6902 kilometreye ulaşmıştı ve bunun 6469 kilometre uzunluğundaki bölümü devlet kontrolündeydi. Yeni hatlarla bu ağa 1180 kilometre daha eklenmiş olacaktır. Ayrıca Arifiye'den Ankara'ya uzanan ve Bolu bölgesinden geçen hat örneğinde olduğu üzere, ilave hatların da inşasına devam edilmektedir.

Yolcu ve yük taşımasında son zamanlarda görülen artış, demiryollarının yolculukları kolaylaştırarak ülkenin gelişiminde, buğday ile meyvenin pazarlanma imkânlarını arttırılmasında, kamuya ait fabrikalarda üretilen ürünlerin daha geniş çaplı dağıtımında, ülkenin değişik bölgelerinde yeni endüstrilerin kurulmasında ve Türkiye'nin zengin maden potansiyelinden faydalanılmasında rol oynadığını göstermektedir.

Yeni demiryollarının geçeceği bölgeler arasında doğu illerinin gelişimi ve iskânı, ormanlardan ve madenlerden faydalanılmasının dahil olması planlanılıyor. Bu bölgeler Maden Tetkik Arama ve Elektrik İşleri Etüd İdaresi tarafından incelenmiş olup, başlamakta

olan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde geliştirilmek üzere burada çeşitli gelecek vaat eden yerler seçilmiş durumdadır.

Yazar Türkiye'yi birkaç sene önce ziyaret ettiğinde aktarmasız tren seferi olarak sadece Anadolu Ekspresi ve Toros Ekspresi vardı. Yazar bu ziyaretinde, ülkenin her yönüne aktarmasız tren seferlerinin olduğunu, dakik olduklarını ve birçoğunda *Wagon-lit* olduğunu ilgiyle ve mutlulukla gözlemledi. Ayrıca, hem yolcu hem de yük trenlerinde büyük miktarda yeni ekipman hizmete girmiş bulunmaktadır. 16 milyon liralık bir sipariş dahil olmak üzere yeni siparişler de Türkiye'nin demiryollarına soğutmalı vagonlar, maden ve buğday vagonları dahil olmak üzere, son derece modern bir ekipman kazandıracaktır.

Havayolları da teşvik edildi ve geliştirildi, karayolları da iyileştirildi ve birçok köprü inşa edildi. Deniz ticareti teşvik edildi, Türk bayrağı altındaki tonaj düzeyi 1923'den 1938'e kadar beş kat arttırıldı; deniz ticareti ile görevlendirilen Deniz Bank adına şu anda İngiltere'de ve Almanya'da 15 gemi inşa edilmektedir.

Ulaşımdaki bu gelişmelerden sorumlu olduğunu düşünmeden edemediğimiz unsurlardan biri, kendi enerjisini ve çalışkanlığını bakanlığının tüm kollarına aktaran Bayındırlık Bakanı H. E. Ali Çetinkaya'nın kişiliği ve enerjisidir.

Türk hükümetinin ülkenin endüstriyel ve ekonomik sınırlarını zorlama çalışmalarında oynadığı rol de küçümsenemez. Devlet tarafından modern fabrikaların kurulması, özel sektörün ülke içinde üretilen hammadde kullanmaya ve yurt dışından mal ihracını azaltmaya teşvik edilmesi, Karabük'te bir demir-çelik tesisinin kurulması, ülkenin kömür ve maden rezervlerinden faydalanılması, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ve şimdilerde başlamakta olan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın öğelerinden sadece birkaçıdır. Bu programların Türkiye üzerindeki tam etkisini hesaplamak için vakit çok erken, ama işinin ehli gözlemciler, Türkiye'nin ekonomisinde gelişmeler olduğunun kanıtı olarak ulusal gelirdeki apaçık artışa ve son zamanlarda vergilere getirilen indirime işaret ediyorlar.

Ekonomik sınırların zorlanması kadar, zihinlerdeki sınırların da zorlanması, cehaletten, eğitim imkânlarının yokluğundan ve dinî kısıtlamalardan dolayı tutsak olan entelektüel enerjinin serbest bırakılması da hükümet açısından eşit derecede önemlidir. Atatürk'ün yeni Türkiye'nin ilk günlerinden itibaren başlattığı ve artık bütün okuyuculara tanıdık gelecek olan sayısız reform, devletin Türk halkının entelektüel ve doğal yeteneklerinin üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması gerektiği konusunda bilinçlenmiş olduğunu göstermektedir.

Köy okullarından İstanbul ve Ankara'daki üniversitelere kadar yeni eğitim imkânlarının oluşturulması, Van'da yeni bir üniversitenin planlanması, çeşitli teknik, meslekî ve ziraat okullarının kurulması, Türk gençlerinin eğitim almaya yurt dışına yollanması ve yabancı uzmanlara görev verilmesi, hükümetin Türkiye'nin zihnindeki sınırların zorlanması için başlattığı yöntemlerden sadece birkaçıdır.

Sadece örgün öğretim yöntemlerine güvenmekle kalınmadı; örneğin öğretmen kadrosunun 40.000 köy için yıllar boyu yetersiz kalacağı anlaşılınca, askerî eğitimlerini

tamamlayan, geleceği parlak onbaşılar ve çavuşlar önce özel okullara, sonra da üç yıllık eğitim kursları vermeleri için köylere gönderildi. Bu deneyin sonucu eğitim dünyası tarafından büyük bir ilgiyle izlenecektir.

Cumhuriyet Halk Partisi ve Parti'nin oluşturduğu Halkevleri de zihinlerdeki sınırların zorlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Konferanslar, yetişkinler için okullar, gazeteler ve dergiler, okuma odaları, sinemalar, spor, sanat ve tiyatronun teşvik edilmesi ve şehirlerden köylere gönderilen ve doktorlardan, avukatlardan ve meslek sahiplerinden oluşan delegasyonlar yoluyla Türk halkı tarımsal yöntemler, hijyen, sağlık ve hayatlarını daha kârlı ve ilginç hale getirecek her konu hakkındaki bilgilerini genişletmeye teşvik edilmektedir.

Bölgesel duyguların ve taşra düşünce tarzının sınırlarının zorlanması ve ulusal birliğin teşvik edilmesi de hükümetin ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin edindiği görevlerin arasında hiç de azımsanmayacak bir yere sahiptir; bunlar, Atatürk'ün liderliğinin yanı sıra, yeni Türkiye'nin en güçlü yanları arasında yer almaktadır.

Köylü nüfusun köyün en güzel binalarını okulların veya Halkevlerinin hizmetine sunması, delegasyonların köylerde büyük bir coşkuyla karşılanması, gazetelerin ve başka okuma malzemelerinin büyük bir hevesle beklenmesi ve ziyaretçilerden sık sık eski gazete talep edilmesi, özgürlüğüne yeni kavuşmuş zihinlere sahip, kendilerine, uluslarına ve dışarıdaki dünyaya ilgi duyan bir halkın özellikleri olarak görülüyor.

Rasgele bir gözlemci bile, sınırların her açıdan zorlanması için Türk ulusunun gurur duyacağı her şeyin yapıldığını açıkça görebilir. Yazarın daha da önemli bulduğu, Türk halkının Türkiye'nin her alanda ilerlemeye devam etmesi için gerekli iradeye ve kararlılığa sahip olmasıdır. Tüm öncü halklara ortak olan bu şevk olmadan sınırların zorlanması imkânsızdır; geçmişte olduğu gibi huzur ve güçlü liderlik de var olduğu sürece, bu şevk sayesinde Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve entelektüel sınırlarının siyasi sınırları ile örtüşeceği gün gelecektir.

Sayfa 11 Cumhuriyet'in yıldönümünde geçit töreni
Sayfa 12 Cumhuriyet Türkiye'sinde kadın hakimler
Sayfa 13 Türkiye'de modern tarım yöntemleri
Sayfa 14 Ankara'da, Gazi Enstitüsü'nde doğa bilimleri dersi
Sayfa 15 Moda çizimleri yapmayı öğrenen genç kızlar
Sayfa 16 Türkiye'de bir çimento fabrikası